

Værd at opleve

- 1 Kovadsbæk.** I Stendalen for foden af Rebild Bakker vælter vandet frem af mange små sumpkilder der samlet i den vandrige bæk.
- 2 Ravnkilde** **2** Ravnkilde er den mest besøgte og for mange den smukkeste af Rold Skovs kilder. På trædesten kan man gå over kilden og drikke det klare, rene vand. **Lille Blåkilde** **3** er den mest vandrige. Ca. 90 liter vand i sekundet strømmer ud.
- 4 Gravlev Kilde** **4** og **Egebæk Kilde** **5** er bassin-kilder hvor kildevandet pulser op fra bunden. Begge kilder har været udnyttet til dambrug, men er nu naturgenoprettet med flotte slyngede kildebække.
- 6** Tidligere var der mange flere huse i Rebild Bakker, men nu findes kun **Lars Kjærs Hus**, der er indrettet som mindestue for den navnkundige krybskytte og hans hustru, spåkonen Marie.
- 7 Troldeeskoven** er det bedst kendte sted at opleve de oprindelige gamle bøgeskove. De ca. 300 år gamle træer er flerstammede, krogede og knor-tede – det der her på egnen kaldes "purker".
- 8 Stenrækken** er en 70 m lang stenrække med favnstore sten, som kan have fungeret som et led i bronzealderens soldyrkelse. Rækken peger præcist mod solens nedgang ved sommersonhverv.
- 9 Frueskoen** er en af de mest sjældne orkideer i Danmark med få kendte voksesteder. Den blomstrer først i juni på den kalkrige jordbund mellem Bjergeskovens gamle krogede bøgetræer.
- 10 Niels Erik Vangsteds mindesten** står hvor en af de første træfninger skete imellem danske modstandsfolk og en tysk patrulje under 2. verdenskrig.
- 11** Denne kæmpe store ca. 150 år gl. douglasgran "**Forstrådens Gran**" var en af de første nordamerikanske nåletræer, der blev plantet i Rold Skov.
- 12 Hestegraven** **12** og **Røverstuen** **13** er skovens største jordfaldshuller. De store og dybe tragtformede huller er opstået ved at mosevand har opløst den underliggende kalk. Navnene stammer fra sagn om, at en hestevogn forsvandt i hullet og at Røverstuen var opholdssted for landevejsrøvere på lur efter de vejfarende.

Velkommen til Rold Skov

Rold Skov er Danmarks største samlede skov. Stien ved St. Økssø er populær, men de længere vandreruter i Rebild Bakker og Gravlev Ådal har de flotteste udsigter. Oplev også arealerne oven på koldkrigsbunkeren REGAN Vest, der ligger 60 meter under jorden.

Areal: De ca. 2.300 ha af Rold Skov, som er statsejede.

Natur: Smukke gamle bøgeskove i kuperet terræn med markante søer, kilder, heder og enge.

Dyreliv: Området har en stor bestand af kronvildt og råvildt og mange skovfugle som spætter og natugler. I ådalen findes rovfugle, sangfugle, ænder og gæs.

Der er bus og togforbindelse til Skørping. Der er flere regionale cykelstier i området og den nationale cykelrute 3 Hærvejen går igennem skoven.

I dette kuperede område er vandreruterne i almindelighed ikke egnede for bevægelseshæmmede. Turen rundt om St. Økssø 2,7 km er god til færdsel med kørestol eller lign.

De særlige rutekort til aktivt friluftsliv med MTB ruter, rideruter, løberuter, skiruter, svømmebane m.m. kan hentes her: roldskovtrailcenter.dk

Find mere information om ruterne på udinaturen.dk. Se også folderen for Rebild Bakker og Gravlev Ådal. Begge foldere kan hentes ved P/indgangen til Rebild Bakker og i Rebildporten. Rold Skov folderen ligeledes ved St. Økssø.

Turistinformation se rebildporten.dk. Besøg i Koldkrigsmuseet REGAN Vest kræver booking se nordmus.dk. Rebildcentret med Thingbæk Kalkminer se rebildcentret.com

Læs mere i den digitale guide på: nst.dk/rold-skov – og find inspiration på udinaturen.dk.

Naturstyrelsen

naturstyrelsen.dk
Tlf. 72 54 30 00

• Rold Skov

Naturstyrelsen

Rold Skov

Fældning af stor sitkagran i urørt skov

Rold Skov

Rold Skov dækker et areal på omkring 80 km² eller 8.000 ha. Heraf er ca. ¼ del ejet af Naturstyrelsen og de ca. ¾ er i privateje primært af godserne Lindenborg, Nørlund og Willestrup. Statens ejerskab skete ved overtagelse af Buderupholm Hovedgård i 1826. Arealerne bestod dengang af mere eller mindre åben bøgeskov vekslede med krat, udstrakte moser og heder. Fra 1850 tog man for alvor fat på tilplantning af hedearealerne med nåletræer. Ud over rødgran og skovfyr blev der plantet flere nordamerikanske træarter som douglasgran, sitkagran, nobilis og grandis som vokser rigtig godt på den sandede og grusede morænejord. Se bl.a. den kæmpe store 150 år gamle Douglasgran Forstrådens Gran ¹¹.

St. Øksø

Rebild Bakker med hulvejen, Kovadsbækken ¹ og Lars Kjærs hus ⁶

Kalken

Under hele Rold Skov ligger der kalk og skrivekridt og i skrænterne til Gravlev Ådal kommer den op til overfladen. Sporene efter kalkudvinding kan ses i det åbne kalkbrud Skillingbro Kalkgrav med gode muligheder for fossiljagt eller i Thingbæk Kalkmine med bl.a. skulpturmuseum i minegangene. Når surt mosevand trænger ned igennem undergrundens sprækker kan kalken blive opløst. Dermed kan der skabes underjordiske hulrum. De kan falde sammen og blive til tragtformede jordfaldshuller. De mest markante kan ses ved Hestegraven ¹² og Røverstuen ¹³.

Rebild Bakker og Rebild National Park

Dette område er nok den mest kendte og besøgte del af Rold Skov. Rebildselskabet eller Rebild National Park Society, blev stiftet af Max Henius og andre danske udvandrere i USA. De indsamlede penge til at købe ca. 80 hektar jord i Rebild Bakker, som hidtil havde været anvendt af Rebild bys bønder til afgræsning. Deres ønske var at bevare et stykke af det fattige Danmark, som de var emigreret fra. Her holdt de den første Rebildfest i 1912 og skænkede området til det danske folk. Lige siden har den årlige Rebildfest været afholdt på den amerikanske uafhængighedsdag den 4. juli. Festen holdes på en lille plads kaldet "Gryden", hvor en række små dale løber sammen i "naturens amfiteater". Først 101 år senere i 2013 blev de officielle danske nationalparker udpeget.

Røverne fra Rold

Rold skov var gennem århundreder forbundet med uhygge og voldelige røveroverfald. I begyndelsen af 1800-tallet kulminerede dette med et rent røverbælde i Midthimmerland, men i 1830'erne lykkedes det at optrevle en bande på flere hundrede personer. Sagens hovedanklagede var Johannes Jensen fra Stenild – bedre kendt som "Bettefanden", han endte i tugthus og blev først benådet i 1862.

Kildernes skov

Intet sted i Danmark findes så mange og så store kilder som i Rold Skov. Regnvandet samles under skoven i kalkens sprækker og hvor årtusinders erosion har blottet kalken i ådalen, dukker vandet igen frem som kilder ved bakkernes fod, måske 50 år senere. Vandet er køligt, 7-8 grader året rundt. Sådan har det været lige siden istidens slutning for mere end 12.000 år siden. Kildernes stabile mikroklima har givet et spændende planteliv, men især smådyrslivet er umådeligt rigt. Flere arter har overlevet i kilderne siden istidens slutning upåvirkede af talrige klimaændringer. Odderen, vandstæren og isfuglen er hyppige gæster og ørrederne benytter kildebækkenes grusbund som gydeplads. På Gravlev Ådal Ruten passerer 5 af de 7 større kilder i ådalen. Informationsskilte fortæller om hver enkelt kilde. Ved Ravnkilde og Lille Blåkilde kan man smage på det rene vand.

Urørt Skov

Skoven har også fine partier med de oprindelige op til 300 år gamle bøgeskove. De mest kendte er Trolde-skoven **7** i Rebild Bakker og Bjergeskoven ved Frueskoen **9**. Træerne er flerstammede, krogede og knortede – det der her på egnen kaldes "purker". Formen skyldes en kombination af hyppig nedhugning (stævning), svampeangreb, bid af vildt og kreaturer samt frost og vind. Disse bøgeskove har siden 1992 været udlagt som urørt skov uden fældning eller anden skovdrift. Siden er arealet med urørt skov blevet væsentligt udvidet og udgør i dag ca. 1250 ha. Det omfatter arealerne vest og nord for St. Økssø, Rebild Bakker, Gravlev Ådal og mod nord Nørreskoven og Bjergeskoven. Formålet er at fremme biodiversiteten, så der er plads til flest mulige arter. Her i Rold Skov betyder det, at de ikke hjemmehørende nordamerikanske nåletræer langsomt vil blive fjernet til fordel for de naturlige hjemmehørende løvtræer og at der vil komme flere lysninger i skoven, hvor der afgræsses med kvæg. Se mere her [vilderenatur.dk](#).

Urørt skov i Trolde-skoven **7**

Geologi

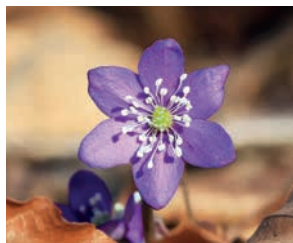
Hele Rold Skov er formet af istiden, der sluttede for 12.000 år siden. Egentlig er Rebild Bakker slet ikke rigtige bakker. Rebild ligger på et plateau ca. 60 m over den nuværende Gravlev ådal. Smeltevandet og regnvand gravede de dybe slugter ud og efterlod først en fjordarm og senere Lindensborg Å i bunden af ådalen. Tilsvarende er det store efterladte isklumper, der har skabt skovens mange søer bl.a. St. Økssø. De mange terrænlavninger med søer voksede over tusindvis af år til med vandplanter og blev til tørvemoser. De største mosearealer kan i dag ses ved St. Økssø og ved Lille Økssø Mose, hvor man fra udsigtstårnet stadig kan se resterne af den tidligere store sø midt i mosen.

Fortidsminder

Skoven er rig på fortidsminder fra Bondestenalder og Bronzealder. Særligt i Nørreskoven og i Bjergeskoven vidner de mange gravhøje om tidlig bosætning. Disse områder har tilsyneladende været særligt attraktive. Den sandede jord var nem at opdyrke med oldtidens primitive redskaber og det var muligt at fiske og sejle dertil via ådalens fjordarm. De høje partier var attraktive til placering af gravhøje, som kunne ses vidt omkring i det dengang formentlig træfattige område. Den 70 meter lange stenrække **8**, der blev brugt i bronzealderens soldyrkelse, vidner også om stedets vigtighed. Et andet senere kulturspor er de adskillige gamle hulveje i skoven – ofte flere ved siden af hinanden. De har været i brug efter tur. Hvis én vejstrækning blev for dårlig og ufremkommelig, lavede man blot et nyt forløb. Den mest kendte hulvej er den nu asfalterede Rebildvej gennem Rebild Bakker, som lokalt kaldes Hulvejen.

Kulturhistorie

Den tidlige bosætning betød også at den sandede jord blev udpint, og lyngen tog over og forvandlede store områder til hede. Særligt de stejle arealer i Rebild Bakker var svære at dyrke og fungerede helt op til 1912 som fælles græsgange (overdrev) for landsbyen. Tidligere var der mange flere huse i Rebild Bakker, men nu findes kun Lars Kjærs Hus **6**, der er indrettet som mindestue for den navnkundige krybskytte og hans hustru, spåkonen Marie. I de skovklædte dele af Rebild Bakker ses de forvredne og mangestammede bøge, der er så karakteristiske for de gamle løvskove i Rold Skov. Deres udseende er bogens reaktion på gentagen brændehugst og efterfølgende nedbidning af de græssende dyr. Brændet blev bl.a. brugt til en omfattende produktion af trækul. Overalt i skoven kan man finde de små lavninger, såkaldte gruber i jorden, hvor træet blev stablet til mandshøje meter, som blev neddækket med græstørv. Ved kontrolleret afbrænding "forkulning" kunne der laves trækul, som var en vigtig handelsvarer bl.a. til jernindustrien og smedearbejde.

Blå Anemone i Bjergeskoven

Frueskoen **9**

REGAN Vest

Regeringsanlæg Vestdanmark – i daglig tale kaldet REGAN Vest – var en af den kolde krigs bedst bevarede hemmeligheder, gemt 60 meter under jordoverfladen. Den 5.500 kvm store bunker blev bygget i 1963-68 som et atomsikkert opholdssted for regeringen, regenten og centraladministrationen. På REGAN Vest-stien oven på anlægget er den spændende historie og anvendelse formidlet.

Skillingbro Undervejsbro

Da Hobro-Aalborg vejen i 1970'erne blev etableret, var det nødvendigt at føre Lindensborg Å igennem den høje vej-dæmning i et stort betonrør. På Gravlev Ådal Ruten kan man nu passere tunnelen ad den 76 m lange hængebro. En helt særlig måde at opleve åen på! Lidt den samme fornemmelse som de besøgende på Koldkrigs-museet REGAN Vest oplever, når de på guidede ture bevæger sig igennem den lange indgangstunnel ind til det underjordiske bunkeranlæg.

Indgangstunnel REGAN Vest

Skillingbro Undervejsbro

Nåleskov/Løvskov

Eng, Overdrev, Mose

Hede

Gravhøj

Offentlig vej

Skovvej - Cykling tilladt

Motor kørsel ikke tilladt

Afgrænsning statsskov

Andre stier

Km på rundtur

Vandreruter (gul)

Startsted Rebild Bakker Ruten (hvid)

Startsted Gravlev Ådal Ruten (rød)

Udsigtspunkt

Tårn

Skovlegeplads

Naturfitness

Bålplads

Naturbase/bålhytte

Madpakkehus

Lejrplads

Primitiv overnatningsplads

Shelter

Hundeskov

HÆRVEJENS PERLER

VANDRECERTIFIKAT
PREMIUM VANDRERUTE

KVALITETS STI
dansk vandrelæus

Oplev de mest spændende dele af Rebild Bakker og Gravlev Ådal. Både Rebild Bakker Ruten (hvid) og Gravlev Ådal Ruten (rød) indgår i "Hærvejens Perler" og er certificeret for den høje oplevelseskvalitet.

Rebild Bakker Ruten · 10,8 km · 3-4,5 t · 309 højdemeter
Gravlev Ådal Ruten · 11,8 km · 3-4,5 t · 226 højdemeter

Max Henius' buste

Top Karen's Hus Blokhuse

Rebildhus

Rebildporten Museum Rebild

Max Henius Hytten

Rebildfesten, Gryden

Comwell

Høverstuen

WC

Rebildhus

REGAN Vest

Gravlev Ådal Ruten

Andre stier

REGAN Vest-stien 1,3 km

1 Maskinmesterboligen

2 Indgangstunnelen

3 Passage over tunnel

4 Helikopterlandingsplads

5 Indsugningsskakt, nødudgang Syd

6 Indsugningsskakt, nødudgang Nord

7 Bevogtningskompagniet

8 Udstødningstårn Syd

9 Udstødningstårn Nord

10 Den primære nødudgang

11 TV-masten

REGAN Vest, Tunnelanlæg

Rebildcentret Thingbæk Kalkminer

Skillingbro Naturskole

Skillingbro Kalkgrav

Skillingbro Undervejsbro

Skillingbro

Nybro

Gravlev Ådal Ruten

Ring 2

Ring 1

REGAN Vest-stien

Koldkrigs museet REGAN Vest

REGAN Vest-stien og vandstand i åen

Hent REGAN Vest-stikortet.

Tjek vandstand / evt. oversvømmelse i åen ved Skillingbro Undervejsbro.

Via QR eller på nst.dk/reganveststien

Arden Skov

Rebild

Skørping

Terndrup

Rold Skov

Naturstyrelsen

Privat skov